

KAHROLSUN SÖMÜRGEÇİLİK YAŞASIN ÖZGÜRLÜK

ÖZEL
EK

21 Şubat, Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından ilan edilen sömürgeçilikle mücadele günüdür. Kuşkusuz böylesi günlerin önemi büyük. Bu gün, yani şubatın 21'inde tarihe kara bir leke olarak geçmiş olan sömürgeçilik üzerinde durulur, pek çok ülkede gerek ulusal ve gerekse uluslararası kuruluşlar bu olayı ele alırlar tartışılır.

Pratikte "sömürgeçilik insanlığa neye mal oldu? Böylesi bir vahşetin ortaya çıkmasının nedenleri neydi? Neden bazı ülkelerin kapitalistleri, propagandacı uzmanları, politikacıları askeri birlikleri, başka halklara ait topraklara saldırdılar, onların yeraltı ve yerüstü kaynaklarına el koydular? Neden yüzbinlerce, milyonlarca insan bir çırpıda katledildi, şehirler yıkılıp yıkıldı, kırlar cehenneme çevrildi? Tarihsel olarak köleci toplum biçimleri çoktan sona erdikleri halde sömürgeçlerden zorla götürülen milyonlarca insan niçin köleleştirildi ve kapitalizm döneminde kölecilik neden bir kez daha canlandırıldı? Portekizliler Afrika'nın içlerine daldılar, sonra Hindistan'a kadar gittiler. İspanyollar, Amerika'yı işgal ettiler. Daha sonra başkaları ortaya çıktı. Bunlar birbirleriyle çekiştiler, savaştilar, kan döktüler. Bunca tarihi eser, varlık adına neden tahrip edildi ve ortadan kaldırıldı?

İşte sömürgeçilikle mücadele gününde, artık çok iyi bilinen sömürgeçilik hareketlerinin nedenleri üzerinde durulur. İnsanların daha büyük bir kesimi bu olayı bilip tanımış olur. İnsanlığın ondan gördüğü zararlar ve ona karşı yürütülen savaşların incelenip bilinmesi ise bu tür hareketlere karşı olan muhalefeti güçlendirir. Barış ve sömürüye karşı mücadelenin güçlenmesine hizmet edilir. Hâlâ sömürgeçilik zincirini kıramamış olan ülkelerin ulusal kurtuluş güçleriyle olan dayanışma artar ve bu ülkelerin halklarının kurtuluşu varmalarına katkı sağlar.

Elbette klasik biçimi tarih sahnesinden silinmek üzere olan sömürgeçiliğin çıkış nedenleri, halklara verdiği zararlar ve ona karşı verilen mücadelenin tüm yönleriyle bilinmesi önemlidir. Hele bizim gibi ülke-

si parçalı bir sömürge durumuna getirilmiş olan bir halkın, yurtsever ve devrimci güçlerinin sorunu büyük bir özenle değerlendirilmesi ve ondan dersler çıkarması daha da zorunludur. Çünkü halkımızın anti-sömürgeci mücadelesi ancak geçmiş deneylerden gereği gibi yararlanıldığı ve sağlam temellere oturtulduğu takdirde başarıya ulaştırılabilir.

Sömürgeçiliğin Ortaya Çıkışı

Sömürgeçilik hareketleri kapitalizmin şafak vaktinde, yani ilkel birikim döneminde ortaya çıktı. Ancak bu, kapitalizmden önce hiç sömürgeçilik yoktu yanlıgına da düşürmemelidir bizi. Lenin sömürgeçilik üzerinde dururken kapitalizmden önce de sömürgeçiliğin var olduğunu söyler ve örnek olarak da Köleci Roma İmparatorluğu'nu verir. Gene aynı şekilde feodal Çarlık Rusyası veya Osmanlı İmparatorluğu'nun da sömürgeci bir politika izledikleri bilinmektedir. Ama kapitalizm döneminin sömürgeçiliği ile ondan önceki toplum dönemlerinde görülen sömürgeçilik arasında nitelik olarak temel farklar mevcuttur.

İlkel birikim döneminde sömürgeçilik hareketlerine ilk başlayanlar Portekizliler oldu. Portekizliler Araplara karşı savuşırken 1415 yılında Afrika'nın kuzey kıyılarındaki Ceuta kentini ele geçirdiler. Daha sonra burayı hem ticari bir merkez haline getirdiler ve hem de askeri hareketler için bir dayanak noktasına dönüştürdüler. Portekizliler oradan Afrika kıtasının içlerine daldılar. Umud Burnunu dolaşarak Hindistan'a kadar gittiler. Hürmüz Boğazı'nı ele geçirip geleneksel ticaret yolunu (Hindistan-Ortadoğu-Avrupa hattını geçen Baharat Yolu) kestiler ve denetimleri altına aldılar.

Aynı dönemde sömürge imparatorluğu kuran bir diğer devlet İspanya oldu. İspanyol sömürgeçiliğinin başlangıcı Kristof Kolomb'un Hindistan zanettiği Amerika kıtasını (Bahana, Haiti ve Küba) keşfetmesiyle başladı. İspanyollar daha sonra Amerika kıtasının içleri-

ne doğru ilerlemelerini sürdürdüler, Aztek, İnka ve Maya gibi medeniyetleri yıkarak topraklarını zorla ele geçirdiler.

Açıktır ki gerek Portekizlilerin ve gerekse İspanyolların geniş toprakları ele geçirmeleri kolay olmadı. Onlar daima yerli halkın dinerişi ile karşılaştılar. Sömürgeçiler bu savaşlar sırasında bir yandan yerli halk arasına sokulan çelişkilerden yararlandılar, diğer yandan ise ellerindeki üstün silahları insafsızca kullandılar. Her an yeni bir barbarlık örneği vererek vahşet yaratarak egemenliklerini pekiştirdiler.

Burada cevaplandırılması gereken soru şudur. Neden sömürgeçiler bu kadar büyük toprakları gaspettiler ve bunca vahşet yarattılar? Açıktır ki bunun nedeni sömürüyü. Esasında bu kural, Kölecilik ilişkilerinin ortaya çıkmasından beri geçerliydi. Roma, Babil, Mısır gibi Köleci devletlerle, Çarlık Rusyası, Osmanlı İmparatorluğu ve benzeri feodal devletler de savaş çıkarır ve yeni toprakları işgal etme peşinde koşarlarken hep aynı nedenle hareket ediyorlardı. Bu neden, daima başka halklara ait zenginlik kaynaklarına elkoymak ve onları sömürmekti. Kuşkusuz aynı şey İlkel birikim döneminin tüccarları için de geçerliydi.

Marx, sermayenin ilkel birikim dönemini ele alırken birikimi sağlayan yollardan birinin de sömürgeçlerin yağmalanması olduğunu yazar.

Devletler Arasında Sömürge Edinme Yarışı Başlıyor

Sömürgeçleri paylaşmada ilk anlaşmazlık ilk sömürgeçiler olan İspanyollarla Portekizliler arasında başgösterdi. Bunun üzerine dünyayı kuzey kutbundan güney kutbuna doğru uzanan bir çizgiyle ikiye böldüler ve herbirisi bir tarafı kendisine maletti. Ama bu paylaşma, çelişkileri ve yarışı sona erdiremedi. Devreye başka sömürgeçiler girdiler. Yeni sömürgeçiler Hollanda, İngiltere ve Fransa'yı. Bu andan itibaren sömürge elde etmek için yarışan devletler arasında çeşitli savaşlar çıktı ve birçok sömürge el değış-

tirdi.

Önce Hollandalı tüccarlar Portekizlileri geri plana iterek Endonezya'yı işgal ettiler, Afrika'ya yerleştiler ve Hindistan'a kadar gittiler. Hindistan'da "Doğu Hindistan Şirketi"ni kuran Hollandalılar, Amerika'da ise "Batı Hindistan Şirketi"ni kurdular.

Ardından İngilizler Hollanda, İspanyol ve Portekizlileri birçok ülkeden kovdular. O dönemde en güçlü sanayiye sahip olan İngiltere, en büyük sömürge imparatorluğunu (Üzerinde güneşin batmadığı imparatorluk) kurdu. Fransa da gene İngiltere ölçüsünde olmasa bile geniş alanları sömürgeleştirdi ve belli-başlı sömürgeci devletler arasına girdi.

Sömürgeçleri Sömürme Yöntemleri

Sömürgeçilerin sömürge politikalarının esası zora dayanır. Zor yöntemleri ise hemen hemen her yerde benzer nitelikte olmuştur. İlkel birikim döneminden itibaren sömürgeçleri sömürme yöntemleri tam anlamıyla yağmacılıktı. Sömürgeçiler sömürge ülkelerin;

- Maden kaynaklarıyla hazinelerini gaspettiler.
- Tarımsal ürünlerine el koydular.
- Yerli halkı ağır vergi yükü altına soktular.
- İnsangücü zorla ve ucuza çalıştırıldı, köle ticareti sayesinde alınıp satıldı ve ülkesinden uzaklaştırıldı.
- Sömürgeçlerle eşitsiz değişime dayanan ticaret yapıldı.
- Yerli halkın, tarihi, kültürel ve manevi değerleri tahrip edildi, cehalet artırıldı.

İspanyollar Amerika'ya çıktıklarında yerlilerde çok altın ve gümüş bulunduğunu farkettiler. Bunun üzerine aç kurtlar gibi onların üzerine çullandılar. Çok değerli tarihi eserleri erittiler ve külçe haline getirerek ülkelerine taşıdılar. Maden ocakları açıldı. Yerli halk köleleştirildi ve buralarda zorla çalıştırıldı. Köleler yalnız maden ocaklarında değil, limanlarda, yükleme ve taşıma işlerinde, tarım plantasyonlarında da zorla

"Hint tezgâhlarını parçalayan ve çıkırgını yokeden, davetsiz gelen İngiliz olmuştur. İngiltere, Hint pamuklu kumaşlarını Avrupa pazarlarından yoksun bırakmakla başlamıştı işe; ardından Hindistan'a ipliği sokmuş ve sonunda da pamuklu kumaşın anavatanını pamuklu kumaşa boğmuştur.

K. M a r x

çalıştırılıyordu. Doğrudan doğruya katledilmenin yanısıra, kötü yaşama ve çalışma koşulları yüzünden milyonlarca insan yaşamını yitirdi. Örneğin: Bolivya'da yalnızca İspanyolların işlettiği gümüş madenlerinde sekiz milyon kişi bu yüzden canverdi.

Sömürgeciler, fethettikleri ülkenin halkını insan yerine koymuyorlardı. Onların ekonomik, sosyal ve kültürel hiç bir hakka layık olmadıkları kabul ediliyordu. Yerli halkın çıkarı gözetilmeksizin, sömürgeciler kendileri için neyi uygun görüyorlardıysa onu yapıyorlardı.

Sömürgeciler sömürüyü ve yağmacılığı vahşice sürdürürken yerli halkın direnişiyi karşılıyorlardı. Yerlilere göre onlar uzaklardan gelen kötü ruhlu insanlardı. Öyleyse davetsiz gelen ve herşeyi yakıp yıkan bu kötü insanları koymak gerekiyordu. Beyazlar ise yalnızca üstün silahlarla yerli halklara boyun eğdiremeyeceklerinin bilincindeydiler. Onun için de yerlileri aldatmaya çabaladılar ve buna uygun propaganda geliştirdiler. Bu amaçla din adamları piyasaya çıkarıldı. Misyoner denilen bu kişiler sömürge ülkelerde Hıristiyanlığı yaygınlaştırdılar. Hıristiyanlık ise uysallaşmayı ve yapılan tüm kötülüklere karşın, boyun eğmeyi öğretiyordu. Ayrıca beyazların medeni ve üstün; yerlilerin ise geri kalmış vahşi ırklar oldukları görüşü yaygınlaştırıldı. Sömürgeci propagandaya göre geri ve aşağı ırklar diye nitelendirilen halkların medenileşmeye ihtiyaçları vardı ve "üstün" ırktan olan beyazlar ise onlara bu hizmeti götürüyorlardı. Sonuçta İrkçilik geliştirildi. Amerika'da bugün hâlâ siyah ırktan insanların beyazlarla eşit haklara sahip olmadıkları, ezilip horlandıkları bilinmektedir.

Sömürgeciler bu propaganda ile şu amacı güdüyorlardı: Bir yandan kendilerinin üstün ırktan olduklarını ileri sürüyor, ırkçılığı geliştiriyor ve savaşlara ortam hazırlıyorlardı. Diğer taraftan ise sömürge halklarını geri ve aşağı ırklar diye nitelendiriyor, onları aşağılık kompleksine itmeye, boyun eğmeye ve uysallaştırmaya çalışıyorlardı. Kaldı ki sömürge halklarının aşağı ırktan olduk-

ları propagandası yaygınlaştırıldı mı, üstün diye nitelendirilen beyaz sömürgecilerin, onları katletmesi, sömürmesi, onların tüm maddi ve manevi değerlerini yok etmesi de doğal bir hak(!) haline geliyordu.

Sömürgeciler yerli halkın tarihsel ve kültürel değerlerini yok ettiler. Onlara kendi dillerini zorla öğretmeye kalkıştılar. Sürdürülen asimilasyon politikası yüzünden cehalet arttı, insanlar kendi toplamlarına yabancılaştırıldılar.

Sömürgeelerde insan gücü ve doğal zenginlikler pervasız bir biçimde tahrip edildi. Örneğin: Avrupa'da darçın fiyatları düşmeye başladığı zaman Hollandalı sömürgeciler Endonezya'daki darçın ormanlarını yok ettiler. Orada yaşayan yerlileri ise "gereksiz" nüfus diye adlandırıp ya katlettiler, ya da sürgüne gönderdiler.

Sömürgelele yapılan ticaret eşitsiz bir yağmacılıktı. Sömürgeciler kendi değersiz mallarını yüksek fiyatla satıyor, yerli halkın değerli ürünlerini ise yok pahasına alıyorlardı.

Her yerde benzer yöntemlerle sürdürülen yağma sonucunda sömürgelelerin ekonomisi yıkıma uğruyordu. Sömürgeciler gittikleri ülkelerde tutunabilmek için kapitalizm öncesi üretim biçimlerinin egemen çevreleriyle anlaşıyorlardı. Gerektiğinde yerlileri kıskırtıp birbirlerine düşürdüler.

Amerika'nın fethedilmesi sırasında yerli halk tamamen yok edildi. Kızılderili halka karşı uygulanan vahşet bugün herkeşe bilinmektedir. Sömürgecilerin uygarlık adına başvurduğu tüyler ürpertici uygulamalar, kapitalizmin ve kâr hırsının insanlık tarihinde nelere malolduğunu gösteren örneklerdir.

İngiliz hükümeti 1703'te bir emirname çıkardı. Buna göre yüzülmüş bir yerlinin kafa derisi için 40 sterlin ödeniyordu. Daha sonra hükümet 1774 yılında çıkardığı yeni bir kararname ile bu miktarı artırdı. Buna göre; 12 yaşından yukarı bir erkeğin kafa derisine 100 sterlin, yetişkin bir erkek için 105, kadın ve çocuk tutsaklar için ise 55 sterlin ödenmeğe başlandı.

Sömürgecilik döneminde kölecilik yeniden canlılık kazandı ve kârlı bir ticaret dalı haline

geldi. Sömürgeciler Afrika'nın yerlilerini zorla vatanlarından kopararak Avrupa ve Amerika'ya sevk ettiler. Kötü koşullar yüzünden onların bir çoğu yollarda ölüyordu. Kalanlar ise pazarlarda satılıyorlardı. Ama kölelerin asıl çilesi bundan sonra başlıyordu. Sahipleri kölelerin karınlarını bile doğru dürüst doyurmalarına fırsat vermeden kırbaç altında çalıştırıyor, onları sakat bırakıyor veya öldürbiliyordu. Gerektiğinde köleler hertürlü onursuz yaşamı benimsemeye mecbur bırakılıyorlardı.

Sömürgelede de insanların köleleştirilerek zorla çalıştırılmalarının yanısıra, sömürgecilerin çıkarlarının gerektiği her türlü uygulamaya başvuruluyordu. Bu uygulamaların yerli halkın çıkarlarına aykırı olması önemsenmiyordu. Örneğin: Sömürgeciler afyon ticaretini geliştirip, kârlarını arttırmak için Çin halkı içerisinde afyon kullanmayı yaygınlaştırdılar. Daha sonra buna karşı çıkışlar görüldüncü de sömürgeci devletler aralarında anlaşarak Çin'e saldırdılar ve onu işgal ettiler. (Tarihte bu savaşlar Afyon savaşları olarak bilinir) Bütün bu uygulamaların sonucu şu oldu:

1- Sömürgelelerin zenginlik kaynakları metropol ülkeye taşındığı için, yani çıkarıldıkları ülkede işlenmediğinden, sermaye birikimi meydana gelemedi. 2- Her ne kadar sömürgelele ticaret yapılıyorsa da bu ticaret ilkel birikim döneminde çok sınırlıydı ve eşitsiz temelle-re dayanıyordu. 3- Sömürgeciler; feodaller, aşiret ve kabile şefleriyle işbirliği halindeydiler. 4- Bu nedenlere bağlı olarak kapitalizm-öncesi üretim ilişkileri varlığını sürdürüyor, ekonominin, dinamikleşmesi ve gelişmesi engelleniyor, yoksulluk, gerilik sürüyordu. Üstelik sömürgeci talan ve yağma halkın yoksulluğunu arttırmaktaydı.

Sömürgelede bunlar olursun, metropolde tüccarların ve manifaktür kapitalistlerinin elinde büyük zenginlikler biriktirmekteydi. Ekonomik gelişme çok hızlıydı. Gelişen kapitalizm feodal düzenleri pespeşeykıyor, burjuva devrimleri gerçekleştiriyordu. Sömürge imparatorlukları sayesinde giderek bir dünya pazarı oluşmaktaydı.

Ancak burjuva devrimleri sömürgelelere devrimci değişiklikler götürmüyordu.

Kapitalizmin sanayi devrimi ile birlikte gelişmesi muazzam ölçülere vardı. Bu sayede üretim önemli derecede artış gösterdi. Ulaşım gelişti, ticaret hacmi büyüdü. Bu durum hammademeye duyulan ihtiyacı arttırdı ve üretilen sanayi mallarının sürümünü gündeme getirdi. Çünkü gelişen teknik ve artan makinalı üretim sonucu elde edilen metanın satılması, tekrar paraya dönmesi kapitalizmin yaşaması için zorunluuydu. Açıkta ki gerek sanayinin ihtiyaç duyduğu hammaddelerin mini ve gerekse metanın ihraç edilmesi ihtiyacı sömürgelele olan ekonomik bağların yoğunlaşmasına yardım etti. Artık fabrikalarda üretilen meta yalnızca metropol pazarında tüketilemiyordu. Sömürgelede de meta ihracına başlandı.

"Serbest değişim" in ortaya çıkmasıyla birlikte sömürge ülkenin ekonomisinde ister istemez bir takım değişiklikler meydana geldi. Sömürgelelerdeki feodaller, aşiret ve kabile reisleri eskisine oranla ihtiyaçlarının daha büyük bir kısmını satın alma yoluyla temin etmeye başladılar. Böylece pazar ilişkileri gelişti. Köylüler kapitalist pazarın ihtiyacını karşılamak için daha fazla miktarda hammadde üretmek zorunda kaldı. Hammaddelerin yok pahasına lerinden alınması, çeşitli şekillerde artan vergi yükü ve diğer sömürü yöntemleri yüzünden çoğu yıkıma uğruyordu. Metropol ülkelerden gelen ucuz meta ile rekabet edemiyen yerli elsanatları ve manifaktürler çöktü. Sömürge ülkenin; metropol kapitalistlerinin lehine olan ticareti artarken, kendi iç ticareti söndü. Yerli kapitalist unsurlar dahi çöküntüye uğramaktan kurtulamadılar. Buna karşılık liman kentleriyle büyük ticaret merkezlerinde ortaya çıkan ve görevi metropol ülkenin metalarını sömürge ülke pazarına sürmek, oradan da metropole yerli hammaddeler göndermek olan aracı ticaret kesimi oluştu.

Sömürgelede, metropol ülkelerin metalarının akmasına, bu ülkelerdeki ekonomiye yıkıma uğratmasına Marx şöyle değinir:

'Hint tezgâhlarını parçalayan ve çıkırğını yokeden, davetsiz gelen İngiliz olmuştur. İngiltere, Hint pamuklu kumaşlarını Avrupa pazarlarından yoksun bırakmakla başlamıştır işe; ardından Hindistan'a ipliği sokmuş ve sonunda da pamuklu kumaşın anavatanını pamuklu kumaşa boğmuştur. 1818'den 1836'ya kadar İngiltere'de Hindistan'a yapılan iplik ihracatı 1'e 5200 oranında artmıştır; 1824'te Hindistan'a yapılan İngiliz muslinleri ihracatı 1.000.000 yarı bulmazken, 1837'de 64.000.000 yarı aşmıştır. Ama, aynı zamanda, Dakka'nın nüfusu 150.000 kişiden 20.000'e düşmüştür. Dokumalarıyla ünlü Hint kentlerinin bu biçimde sönüşü, hiç te olabileceklerin en kötüsü değildi. İngiliz buharlı makinesi ve Alman bilimi- Hindistan'ın her yerinde tarım ile imalatı arasındaki birliği yıktı.' (Karl Marx, Hindistan'ta İngiliz Egemenliği, Kapitalizm Öncesi Ekonomi Biçimleri, Sol yayınları s.112)

Sömürge ekonomilerin bu ve benzeri nedenlerle yıkıma uğratılması hemen her zaman yerli halk için bir felaket halini aldı. Örneğin Bengal'da bu yüzden 1770 yılında çıkan bir kıtlık sonucunda 7 milyon kişi yaşamını yitirdi.

Kapitalizmin

Emperyalist Aşamaya Girişi ve Sömürgecilik

19. yüzyılın sonlarına doğru kapitalizm, yeni bir aşamaya (emperyalizm) girdi. Bu dönemde genel olarak sömürgeci olarak tamamlanmıştı. Artık dünyada sömürgeleştirilmemiş, kapitalizmin etkisi altına girmemiş toprak parçası yoktu.

Emperyalizm-öncesi "serbest rekabetçi" dönemdeki sömürgeciliğin, bir evrelki; yani ilkel birikim döneminden temel farkı çok miktarda metanın sömürgelere ihraç edilmesiydi. Emperyalist dönemin, "serbest rekabetçi" dönemden temel farkı ise sermaye ihracına başlanmasıydı. Bir başka deyişle artık emperyalist tekeller sadece kendi ülkelerinde ürettikleri malları, sömürgelere ihraç etmekle yetinmiyor, oraya sermaye de gönderiyor ve yatırım yapıyorlardı. Sömürgelerde işgücünün çok ucuz olması, hammademeyi ucuz ve kolay temin etme gibi nedenlerle bu yatırımlar tekellere görülmedik (super) kârlar sağlıyordu. Maden çıkarma ve tarımsal alanlar emperyalistlerin sermaye yatır-

dıkları başlıca alanlardı. Gene emperyalist dönemde de sömürgelerdeki feodal ve yarı feodal unsurlar, kabile şefleri ile işbirliği devam ettirildi. Böylece kitleler hem emperyalist yağma ve hem de onlarla işbirliği halinde çalışan feodallerin çifte sömürsü altında ezildi. Emperyalizmin sömürgelerdeki uygulamaları kısaca şu şekilde belirtilebilir:

- 1- Sömürgelere mal ve sermaye ihraç edilir.
- 2- Başlıca yatırım alanları madencilik ve tarım dallarıdır.
- 3- Sömürgelerdeki işgücü ucuz çalıştırılır.
- 4- Sömürgelerden metropole tarım ürünleriyle, hammadeler sevk edilir. Örneğin: İkinci dünya savaşından önce, kapitalist ülkeler kauçuğun 97'sini, kalyanın yüzde 96'sını, gümüşün yüzde 70'ini, tütünün yüzde 99'unu sömürgelerden sağlıyorlardı.
- 5- Emperyalistler yerli feodaller işbirliği yaparak emperyalist ve feodal sömürüyü birleştirir.
- 6- Sömürge ülkelerin ekonomilerini tek yönlü bir niteliğe sokar. Yani, her ülke ancak bir veya birkaç dala uğraşabilir, daha çok çeşitte üretim yapılması büyük ölçüde engellenir.
- 7- Yerli halkların kültürünü küçümser, onu yoketmeye çalışır. Onun yerine kendi kültürünü yaygınlaştırır. Kültürel yozlaşma yaratır.

Anti-Emperyalist Hareketler Ortaya Çıkıyor

Sömürgecilik, ortaya çıktığı andan itibaren daima yerli halkın direnişi ile karşılaşmıştır. Emperyalizm döneminde bu daha geniş boyutlar kazandı ve giderek genel halk ayaklanmalarına dönüştü.

Amerika'da İngiliz sömürgeciliğine karşı sürdürülen savaş, daha kapitalizm emperyalist aşamaya varmadan önce başarıya ulaştı. Sudan'da 1881 yılında büyük bir halk ayaklanması ortaya çıktı. Ayaklanma Mehdi (Muhammed Ahmet)'in önderliğinde sürdürüldü ve başarıya ulaştı. Aradan 13 yıl geçtikten sonra İngilizler yeniden bu ül-

keyi işgal ettiler, Mehdi'nin kemiklerini mezarından çıkarıp yaktılar. Hartum ve Omduran başta olmak üzere pek çok şehri yerle bir ettiler ve surlara yerli halkın kesik başlarını sıraladılar. Gene 1882 yılında Mısır'da da Arabi paşasının öncülüğünde bir ayaklanma hareketi ortaya çıktı. İngilizler bunu da kanlı bir biçimde bastırdılar.

Bu dönemde görülen anti-emperyalist halk hareketleri daha başlangıç halindedeydi, çeşitli iç ve dış koşullar nedeniyle başarıya ulaşma şansları zayıftı.

Emperyalistlerarası Çelişkilerin Keskinleşmesi Ve Sömürgeleri Yeniden Bölüşme Savaşları

Kapitalizm emperyalist aşamaya geldiğinde, dünyada sömürgeleştirilecek boş alan kalmadığı, genel olarak sömürgeciliğin tamamlandığı daha önce belirtilmişti. Ama bu, emperyalist devletlerin artık sömürge edinmekten vazgeçtikleri anlamına gelmiyordu. Emperyalist devletlerin bir kısmında kapitalizm daha sonra hakim üretim tarzı haline gelmiş, onlar sömürge sahibi olmakta gecikmişlerdi. Oysa şimdi onların da sömürgelere ihtiyaçları vardı. Bu nedenle de sömürgelerin yeniden paylaşılması için hazırlanıyorlardı. Bu da ister istemez diğer sömürgecilerin işgali altında bulunan sömürgelere göz dikmek, onları rakiplerinin elinden almak anlamına geliyordu.

ABD, Monroe doktrinine uygun olarak Uzakdoğu ve Latin Amerika'da yayılma politikasını ilan etti ve 1898'de İspanya ile savaşa tutuştu. Bu savaş, emperyalist bir devletin sömürgeleri yeniden paylaşmak için çıkardığı ilk savaş oldu. Savaş ABD'nin galibiyetiyle sona erdi, İspanya pek çok sömürgeğini yitirirken, ABD onlara el koydu.

Gene aynı dönemde Almanların Yakın ve Ortadoğu'da yayılma faaliyetleri yoğunlaştı. 1904-1905 yıllarında Rus-Japon savaşı patlak verdi.

Tüm bu gelişmeler, kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasına uygun olarak emperyalist devletler arasındaki çelişkilerin gündün güne keskinleştiğini gösteriyordu. Bütün göstergeler emperyalist devletlerin dünyayı yeniden bölüşmek amacıyla kesin bir hesaplaşmaya doğru hızla ilerlediklerini gösteriyordu. Buna paralel olarak emperyalistler arası kamplaşma ortaya çıktı. Sonuçta Birinci Dünya Savaşı patlak verdi. Bu savaş tam bir emperyalist yağma savaşıydı.

Ekim Devrimi Ve Sömürge Halkların Mücadelesine Etkisi

1917 yılında Büyük Ekim Sosyalist Devrimi başarıya ulaştı. Bu, emperyalist sisteme

ve sömürgeciliğe indirilen ağır bir darbe oldu. Rusya gibi geniş toprakları ve doğal kaynakları olan bir ülkenin emperyalist kamptan kopmasının yaratıldığı maddi ve moral çöküntü büyüktü. Ama devrim, tüm dünyaya işçi sınıfı ve sömürge ülkelerin ulusal kurtuluş hareketleri için büyük bir destek sağladı.

Devrimle birlikte ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı pratiğe geçirildi. İşçi sınıfı ile ezilen halkların mücadelelerinin ortaklığı, birlikteliği bir gerçeklik haline dönüştü. Lenin bu gerçeği "Tüm ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşiniz. sloganıyla formüleştirdi.

Rusya'da iktidara gelen işçi sınıfının somut desteğini kazanan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin halkları peşpeşe ayaklandılar.

Emperyalist krizin sürmesi, Almanya ve İtalya gibi ülkelerde faşizmin işbaşına getirilmesine, giderek İkinci Büyük paylaşım savaşının (İkinci Dünya Savaşı) çıkarılmasına neden oldu. Ama emperyalizm ağır bir darbe daha yiyince ve Sosyalist sistem ortaya çıkınca, sömürgelerin kurtuluşu daha hızlı bir biçimde gerçekleşti. Sömürgecilik sistemi giderek çöktü.

Günümüzde klasik sömürgecilik tamamıyla tasfiye edilmek üzere. Ancak klasik biçimi sona ermekle birlikte bu sömürgeciliğin tamamıyla ortadan kaldırılacağı anlamına gelmez. Klasik biçimde sömürgeciliği devam ettiremeyen emperyalizm, yeni yöntemlerle dünyanın büyük kesimini denetim altında tutuyor ve sömürüyor. Emperyalistlerin başvurdukları bu yöntemler yeni sömürgecilik diye nitelendirilir.

Sömürü, baskı ve terör yeni sömürgeciliğin de temel karakteridir. Klasik sömürgecilikle aradaki fark, eski yöntemlerle sömürgelerde varlığını devam ettiremeyen emperyalizmin yeni yöntemlere başvurmasıdır.

Sermaye ve mal ihracı bugün de devam ediyor. Emperyalist ülkelerle az gelişmişler arasındaki ticaret, daima az gelişmişlerin aleyhine sonuçlanıyor. Üstelik bu fark yıldan yıla büyümeye kaydediyor. Emperyalist tekeller ve oluşturulan çeşitli kuruluşlar (OECD-Dünya Bankası, IMF) çeşitli yollarla az gelişmiş ülkeleri sömürüyorlar. Onların doğal kaynakları ülke halkının lehine olmayan bir biçimde işletiliyor. Kredi mekanizması kullanılarak bu ülkeler borç altına sokuluyor. Çoğu zaman faiz yükü ana parayı geçiyor. Emperyalistler

hem kredileri şartlı veriyorlar, hem de teknik avantajlarını kötüye kullanıyorlar. Böylece az gelişmiş ülkelerin ekonomileri çeşitlilik kazanamıyor, onlar birkaç dalda faaliyet göstermek zorunda kalıyorlar. Bu ülkelerde ciddi bir sanayileşmeye izin verilmiyor. Daha çok emperyalist ülkenin ekonomisinin bir uzantısı olacak biçimde yapıyor yatırımlar. Emperyalist ülkelerin aşırı tüketim hastalığı az gelişmişleri de kapsıyor. Bunlar, daha ziyade hammadde ve tarım ürünleri ihraç eden ülkeler durumundadırlar. Enerji kaynakları emperyalist tekeller tarafından yağmalanıyor.

Emperyalistler az gelişmiş ülkelerde kendi kültürlerini yaygınlaştırıyor, onlardan devamlı olarak eğitilmiş insan gücü çekiyorlar. Bu ülke halklarının uyanışını kırmak için de askeri gücü arttırıyorlar. Faşizm ve savaş dahil, gerektiğinde her türlü gerici hırsı hortlatıyorlar. Kısacası kapıdan kovulan emperyalizm, tekrar bacadan içeriye dalyor.

Kürdistan Halen Sömürgecilik Zincirini Parçalıyamadı Ülkelerden Biridir

Kürdistan daha önce Osmanlı İmparatorluğu ile İran Şahlığı arasında paylaşılmıştı. Bu iki devlet yüzyıllarca ülkemizin kaynaklarını talan ettiler ve halkımızı ağır vergi yükü altında ezdiler. Kürdistan feodalleriyle de işbirliği yapan Osmanlı ve İran yöneticileri Kürt halkını katmerli bir sömürü altında tuttular. Kürdistan yüzyıllarca bunlar için bir asker deposu oldu. Bu zulüm ve talan, ülkemizde üretici güçlerin gelişmesini engelledi, ekonomiyi yıkıntıya uğrattı, üretimi düşürdü ve yoksulluğu arttırdı.

Ama Kürdistan için tehlikenin daha büyüğü Birinci Dünya Savaşından sonraki dönemde ortaya çıktı. Emperyalistler Anadolu'yu işgal edince, halkımız Türk halkıyla birlikte işgale karşı çıktı ve savaştı. Fakat Mustafa Kemal'in önderliğindeki Türk ulusal kurtuluş savaşı sona erdikten sonra halkımız görülmedik bir vahşetle yüzüye kaldı.

Kurtuluş savaşı boyunca kardeşlik ve dostluktan dem vuran Türk burjuvazisinin temsilcileri (Mustafa Kemal ve arkadaşları) bir anda her şeyi tersyüz ettiler. Lozan'da emperyalistlerle ortaklaşa Kürdistan'ı yeniden paylaştılar. Ülke-

miz iki yerine bu sefer dörde bölündü.

Emperyalistler, yerli Arap, Fars ve Türk gerici sınıfları, daima ortaklaşa hareket ettiler, Kürt halkının varlığını inkâr ederek, ona karşı görülmedik bir soykırım, sürgün ve zulüm politikası uyguladılar.

Ama halkımız bu onursuz yaşama razı olmadı, ülkesinin düşman çizmeleri altında kalmasını kabullenmedi ve peşpeşe ayaklanmalara girişti. Ancak onun tüm direnişleri yenilgiyle sonuçlandı. Yüzbinlerce Kürdistanlı kadın, erkek, genç, yaşlı, çocuk ayırımı yapılmaksızın katledildi. Onun destansı kahramanlıklar yaratması kurtuluşunu sağlamaya yetmedi. Kuşkusuz tüm çabalara rağmen halkımızın bugün hâlen kölelik zincirlerini kıramamış olması, çeşitli iç ve dış koşulların eleyhte olmasındandır.

Her şeyden önce Kürdistan parçalı hale getirildiği için halkımız, düşmana karşı gücünü birleştirme ve topyekün savaşa girme imkânı bulmadı. Çoğu zaman birden fazla düşmanla aynı anda savaşmak zorunda kaldı. Sömürgeci devletler, halkımızı ezmek için karşılıklı olarak birbirlerini desteklediler. Örneğin Şeyh Sait ayaklanması sırasında Fransız emperyalistleriyle anlaşan M.Kemal, ordusunu Suriye topraklarından geçirdi. Halkımız bir yandan Türk sömürgecileriyle savaşırken diğer yandan İran ve Irak sömürgecileriyle çarpıştı. Irak Kürdistanı'nda uzun yıllar İngiliz uçaklarına, toplarına karşı koymak zorunda kaldı. Ağrı ayaklanması ve daha sonraki yıllarda Mustafa Kemal iktidarı ile İran şahı Kürt halkına karşı ortaklaşa hareket ettiler ve Kürdistan'ı bölen sınırları yeniden çizdiler.

Ülkemiz Kürdistan büyük zenginliklere sahiptir. Yeraltı kaynakları bakımından da öyle, yerüstü kaynaklar bakımından da. Demir, Krom, Bakır, Petrol, Fosfat ve daha pek çok maden rezervleri geniştir. Nehirleri enerji üretmeye elverişlidir. Hayvancılık bakımından gene zengin olan ülkelerden biridir. Geniş tarım alanlarına sahip bulunuyor. Bol sulu ırmakları, enerji üretiminin yanısıra sulama işlerinde de kullanıldığı taktirde yalnız kendi ülkemizin değil, başka ülkelerin beslenme sorununun çözümüne önemli katkısı olabilir. Orman, meyve ve sebze yetiştirilmesi için her çeşit doğal koşul mevcut.

Ama tüm bunlara karşılık günümüzde dünyanın en yoksul ülkelerinden bir tanesi du-

rumundadır Kürdistan. Kuşkusuz bu yoksulluğun sorumlusu halkımız değil, ülkemizi işgal altında tutan sömürgecilerdir. Ülkemize üşüşmüş olan sömürgeci devletler, yıllardanberi tam bir eşkiya mantığı ile hareket ediyorlar. Onlar ülkemizin madenlerini, petrolünü yeraltından çıkarıp kaçırmıyorlar. Kürdistan'da yatırım yapmıyor, tarımı, hayvancılığı geliştirici faaliyetlerde bulunmuyorlar. Onlar için önemli olan Kürdistan'dan en kısa sürede çok kaynağı talan edip götürmektir. Ülkemizde ekonominin canlanması karşındırlar. Enerji kaynaklarımızı çapulcu mantığıyla yağmalıyorlar. Hayvancılığı geliştirmek için çaba harcamadıkları gibi mevcut olanlarına da ucuza elkoymak için her çareye başvuruyorlar. Halkımıza ticareti yasaklayıp adına kaçakçılık diyorlar.

Sömürgeciler halkımızı ezip sömürürken yerli ağaları, aşiret reislerini ve diğer hain gerici yarılarına almayı da ihmal etmiyorlar. Böylece feodal güçlerle sömürgeciler halkımızı ortaklaşa eziyor, sömürüyorlar.

Halkımızın tarihsel değerleri, dili, kültürü baskı altında tutuluyor, eritilip yok edilmek isteniyor. Kürt dili ile okuyup yazmak ağır suçlardan sayılıyor. Müziğimizi, folklorumuzu geliştirmemiz engelleniyor.

İşte Kürdistan'ı yoksul hale getiren sömürgecilerin uyguladıkları bu politikadır. Kürdistan'daki geri ekonomik ve sosyal yapının suçluları bu çevrelerdir.

Halkımız Sömürgecilik Zincirlerini Tasfiye Edecek Ve Özgürlüğe Kavuşacaktır

Bugün halkımız Kürdistan'ın tüm parçalarında sömürgeci düşmana karşı ağır koşullar altında bir mücadele yürütüyor. Düşman bütün hırcınlığıyla saldırıyor ama direnişi kıramıyor, ulusal-kurtuluş savaşının güçlenmesini engelliyemiyor.

Kuşkusuz halkımızın yürüttüğü savaş, haklı bir savaştır. Halkımız ülkesini düşman işgalinden kurtarmak, kendi kaderini kendisi tayin etmek amacıyla direniyor. Onun başkalarının toprağında gözü yoktur. O ırkçılığa, sömürü, zulüm ve faşizme karşı savaşıyor. Amacı kendi ülkesinde özgür ve mutlu bir yaşam kurmaktır.

Kürt halkı bu onurlu mücadeleyi yürütürken dost ve düşmanını iyi tanıyor. Geçmişte düşman güçler daima halkımızı bir takım sunni çelişkilerle

böldüler. Aşiret reisleri, şeyhler, dedeler ve toprak ağalarıyla işbirliği yaptılar, onlara maddi çıkar sağladılar. Halkımızı sömüren soyguncular tayfası, sömürgeci hükümetlerle işbirliği yaptılar, kitleleri birbirine düşürerek düşman saflarda yerlerini aldılar.

Ama bölünmüşlük halkımız için kader değil. Bugün artık Kürdistan'da mücadele, devrimci güçlerin öncülüğünde yürütülüyor. Ulusal-kurtuluş güçleri gerçekleri görüyorlar. Onlar düşmanla işbirliği halinde olan yerli ağa, şeyp ve benzeri çarları iyi tanıyorlar. Mücadelenin işgalci düşman gibi bunlara karşı da verilmesi gerektiğinin bilincindedir. Ulusal-demokratik güçlerin kendi aralarında güçbirliği ve giderek cephe kurmalarının zorunlu olduğuna inanıyor, bu yolda yoğun çaba sarfediyorlar. Uzak olmanın gelecekte bunun başarılacağından kuşku duymamak gerekir. Tarih ve halkımızın çıkarları tüm ilerici ve yurtsever güçleri buna mecbur kılıyor. Hiç bir güç halkımızın devrimci güçlerinin ortak düşmana karşı ortak mücadelesini daha uzun süre engelliyemez.

Bunun ötesinde Kürdistan'ın değişik parçalarında mücadele veren halkımızın ilerici ve devrimci güçlerinin karşılıklı olarak destek ve dayanışma içerisinde bulunmaları da zorunludur. Ayrıca Kürt halkı, kendisini baskı altında tutan sömürgeci devlet toprakları üzerinde yaşayan diğer halklarla güçbirliği yapmanın hayati derecede öneme sahip olduğunu da biliyor. Halkların tümünü ezen ortak düşmana karşı zafer kazanmak için bu doğrultuda çaba harcamalı ve grupsal tavırlar bir kenara bırakılmalıdır. Son zamanlarda İran'da İKDP'nin de içerisinde yer aldığı Ulusal Direniş Konseyi bu bakımdan bir örnek teşkil etmektedir. Aynı şekilde Irak ve Türkiye'de de bu doğrultuda çalışmalar sürüyor. Zafer halklarımızın olacaktır.

■ ■ ■

YAŞASIN
ULUSAL –
DEMOKRATİK
GÜÇBİRLİĞİ